

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

април 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јануари-март 2020 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2019 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите оценки на меѓународните организации упатуваат на значително понеповолно глобално окружување во споредба со октомвриските проекции, при што се извршени значителни надолни ревизии на глобалниот економски раст за 2020 година. Главната причина за надолната ревизија претставува избивањето на новата вирусна инфекција ковид-19 во Кина на почетокот од годината и нејзиното пренесување во голем број други земји, мерките преземени од страна на земјите за спречување на ширењето на инфекцијата, како и зголемената неизвесност во однос на времетраењето и ефектите врз јавното здравје и економијата. Притоа, на краток рок се очекува остар пад на глобалната економска активност во услови на примена на ограничувачки мерки за движење, што доведе до нарушување на глобалните синџири на снабдување, намалена глобална побарувачка особено кај услужниот сектор, зголемена нестабилност на финансиските пазари и пад на довербата на економските субјекти во глобални рамки. Истовремено, и останатите ризици околу проекциите за растот и натаму се претежно надолни и се поврзани со понагласените геополитички ризици, особено на Блискиот Исток, евентуално повторната ескалација на трговските тензии помеѓу големите светски економии, како и евентуалното влошување на глобалните финансиски услови и зголемената финансиска ранливост кај одредени брзорастечки земји, коишто дополнително се зголемија по појавата на новата вирусна инфекција.

Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, последните високофреквентни податоци за јануари и февруари упатуваат на малку поповолна состојба во економијата, со оглед на тоа што новата вирусна инфекција сè уште не беше толку проширена во европските земји. Сепак, веќе во анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во март се одразува негативната слика врз вкупната економска активност како резултат на силните неповолни ефекти од брзото проширување на вирусната инфекција и неизвесноста за наредниот период. Овие неповолни ефекти делумно се опфатени и во најновите проекции на ЕЦБ¹, со коишто беше извршена надолна ревизија за 2020 и 2021 година, односно се предвидува економски раст од 0,8% во 2020 година и забрзување на растот во наредните две години, со што би достигнал 1,3% и 1,4%². На пазарот на труд и понатаму има поволни движења, при што стапката на невработеност во еврозоната во февруари се сведе на нивото од 7,3% (7,4% во претходните четири месеци), што претставува најниско ниво од март 2008 година. Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за март покажува забавен раст на цените од 0,7% на годишна основа (1,2% во февруари), главно како одраз на значително повисокиот пад на цената на енергијата, но и на забавениот раст на базичната инфлација. Со последните проекции, не беше направена промена во оценките за целиот период на проекции, земајќи ги предвид очекувањата за пониска цена на нафтата и за слаба побарувачка, наспроти ефектите од нарушувањата во понудата, така што и понатаму се очекува раст од 1,1%, 1,4% и 1,6% во 2020, 2021 и 2022 година, соодветно. На редовниот состанок во март, ЕЦБ не изврши промени во каматните

¹ Мартовската проекција на ЕЦБ ги зема предвид случувањата со ширењето на вирусната инфекција до 18 февруари, што значи дека не ги опфаќа во целост ефектите од ковид-19 врз европската и глобалната активност и трговија коишто се развија по тој период.

² Во декемвриските проекции беше предвиден раст на економијата од 1,1% во 2020 година, и 1,4% во 2021 и 2022 година.

стапки, но најави мерки за привремено зголемување на долгорочните репо-операции (до 24 јуни 2020 година), поповолни услови во рамки на третиот пакет целни долгорочни репо-операции во периодот меѓу 24 јуни 2020 - 23 јуни 2021 година и зголемување на износот од програмата за квантитативно олеснување за дополнителни 120 милијарди евра до крајот на годината. Покрај тоа, заради ескалацијата на пандемијата од новата вирусна инфекција ковид-19, беше најавена и нова итна програма за откуп на хартии од вредност за поддршка на економијата во износ од 750 милијарди евра, којашто ќе се спроведува до крајот на годината, како и привремен пакет олеснителни мерки во однос на обезбедувањето. Кај проекцијата на каматната **стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност** во 2020 и 2021 година нема позначителни промени во однос на октомвриската проекција, односно и натаму се очекува нејзино задржување на негативна територија.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, најновите проекции за странската ефективна побарувачка упатуваат на надолна ревизија за 2020 година и непроменети очекувања за 2021 година во споредба со октомвриските оценки, додека оценките за **странската ефективна инфлација** за 2020 и 2021 година се ревидирани надолу. Сепак, оцените за странските ефективни показатели се засноваат врз анкетни истражувања од средината на март и не ги одразуваат целосно очекуваните ефекти од глобалната пандемија на ковид-19, што подразбира голема веројатност за нивна значителна надолна корекција за 2020 година и нагорна корекција за 2021 година. Во однос на девизниот курс САД-долар/евро, за 2020 година се очекува мала апрецијација на САД-доларот, наспроти проектираната депрецијација во октомври, додека за 2021 година е задржана оценката за депрецијација на САД-доларот. **Во однос на октомвриските проекции, најновите оценки за промените на речиси сите цени на примарните производи упатуваат на значителна надолна ревизија за 2020 година**, а надолни се и ревизиите на повеќето проектирани цени за 2021 година. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамки на октомврискиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Економската активност во последниот квартал на 2019 година оствари годишен раст од 3,4%, што е над проектираниот раст во октомвриските проекции (2,9%), а тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот јануари-февруари 2020 година засега упатуваат на натамошен раст во првиот квартал од годината. Така, во овој период е забележан раст на активноста во индустријата, по падот во четвртиот квартал, како и висок и забрзан раст кај извршените градежни работи. Од друга страна, и натаму се забележуваат послаби остварувања кај прометот во трговијата. Сепак, случувањата поврзани со новата вирусна инфекција и нејзиното ширење во нашата земја и мерките коишто беа преземени за спречување на нејзиното ширење во текот на март, најверојатно ќе доведат до влошување на деловната активност кај дел од економските дејности и ќе влијаат врз очекувањата на фирмите. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, остварувањата во првиот квартал од 2020 година се пониски во однос на октомвриската проекција на инфлацијата.** Така, со најновите податоци за годишната инфлација во март од 0,5%, просечната годишна стапка на инфлација во првиот квартал на 2020 година изнесува 0,6%, што е под проектираното ниво. Исто така, надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за целата 2020 година се ревидирани главно во надолна насока. Во вакви услови, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 1,5% тековно се оценуваат како надолни. Сепак, и понатаму постои неизвесноста околу идното движење на светските цени на примарните производи, што е поврзано со новата вирусна инфекција и времетраењето на пандемијата.

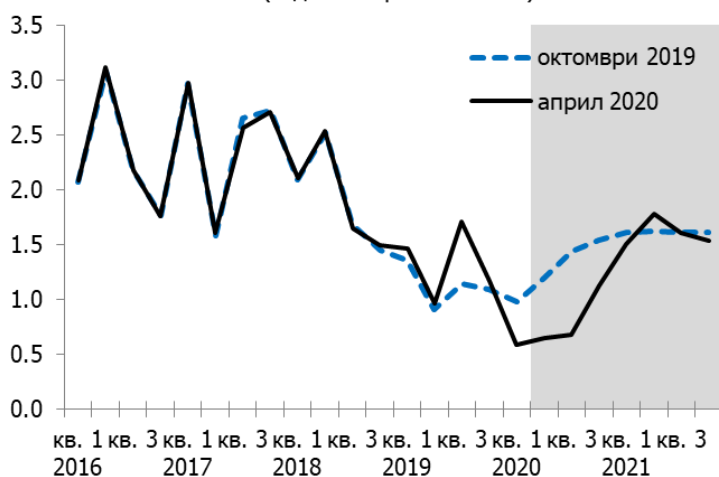
Нивото на девизните резерви и натаму е во сигурната зона. Согласно со последните податоци, девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) на крајот на март 2020 година се пониски во споредба со крајот на 2019 година, што во најголем дел се должи на отплаќањето на редовните обврски од страна на државата во овој период, а во помал дел и заради интервенциите на девизниот пазар од страна на Народната банка. Во однос на расположливите информации за надворешниот сектор, податоците за надворешнотрговската размена заклучно со февруари 2020 година упатуваат на малку повисок трговски дефицит во однос на очекувањата за првото тримесечје согласно со октомвриската проекција. Податоците за менувачкиот пазар заклучно со март укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто се главно во согласност со очекувањата за првиот квартал од 2020 година.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за февруари покажуваат минимален месечен раст на **вкупните депозити** од 0,1%, наспроти падот на депозитите во претходниот месец. Зголемувањето во најголем дел е резултат на растот на депозитите на домаќинствата, при пад на депозитите на претпријатијата и на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, зголемувањето на вкупните депозити е резултат на денарските депозити, пред сè на депозитните пари, при умерен пад на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во февруари се повисоки за 7,8%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата, односно на депозитите во домашна валута (во најголем дел на депозитните пари). Годишниот раст на депозитите во февруари засега е под проектираниот за првиот квартал од 2020 година (9,9%). **Вкупните кредити** на приватниот сектор во февруари забележаа месечен раст од 0,6%, по стагнацијата во претходниот месец. Од секторски аспект, раст се забележува и кај кредитите на домаќинствата и кај кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во поголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при раст и на кредитите во странска валута. На годишна основа, вкупните кредити во февруари се повисоки за 6,9%, при што секторски гледано растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити во најголем дел произлегува од растот на кредитите во странска валута, при позитивен придонес и на кредитите во домашна валута. Годишниот раст на кредитите во февруари е над проектираниот за првиот квартал од годината (5,5%), согласно со октомвриската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари-февруари е остварен дефицит од 4.304 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран од домашно задолжување на државата, а во помал дел и преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, при отплата на достасана рата на странски заем во јануари. Остварениот дефицит во Буџетот на РСМ за првите два месеци од годината претставува 24,8% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2020 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но амбиентот за спроведување на монетарната политика се одликува со стабилни основи, но со сè поголема неизвесност од идните макроекономски ефекти од пандемијата предизвикана од ковид-19. Остварувањата кај девизните резерви во првиот квартал од 2020 година се претежно во согласност со очекувањата, при што тие и натаму се во сигурната зона. Во однос на економската активност, остварувањата за целата 2019 година се во согласност со проектираната стапка во рамките на октомвриските проекции, а тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот јануари-февруари 2020 година засега упатуваат на натамошен раст во првиот квартал од годината. Сепак, брзото ширење на новата вирусна инфекција и мерките за справување со неа ќе влијаат неповолно и врз домашната економија и најверојатно ќе доведат до влошување на деловната активност кај дел од економските дејности, почнувајќи од март. Кај инфлацијата, при пониски остварувања во првиот квартал од

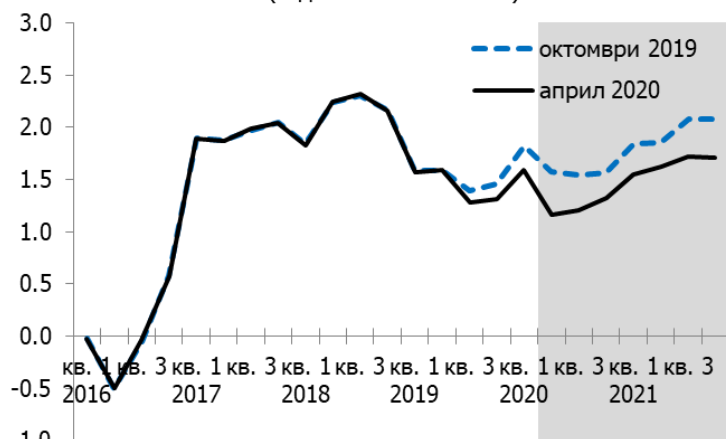
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во 2019 година странската ефективна побарувачка оствари раст од 1,3%, што претставува мало нагорно отстапување во однос на октомвриската проекција од 1,1%, главно како резултат на подобрите остварувања во Германија и Србија. **Според најновите оценки³, за 2020 година е извршена позначителна надолна ревизија на странската побарувачка, при што се очекува дека растот ќе изнесува 0,8%, (1,3% во октомври).** Надолната ревизија во најголема мера се должи на очекувањата за помал економски раст на Германија⁴, Бугарија и Италија. Од друга страна, за 2021 година е задржана оцената за раст на странската побарувачка од 1,6%. Сепак, со оглед на тоа што оцените се засноваат на „Консензус форкаст“ од март 2020 година, тие не ги одразуваат целосно очекуваните ефекти од глобалната пандемија на корона-вирусот. Оттаму, постои голема веројатност за нивна позначителна надолна корекција за 2020 година и нагорна корекција за 2021 година.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

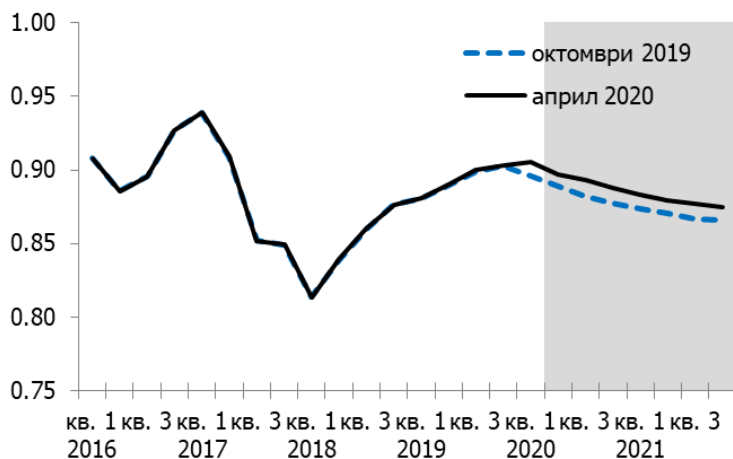
Странската ефективна инфлација е ревидирана надолу за 2020 и 2021 година, при што сега се предвидува дека ќе изнесува 1,3% оваа година и 1,7% наредната година (наместо 1,6% и 2%, соодветно, во октомври). Ревизијата за 2020 година главно се должи на пониските проектирани стапки на инфлација кај Хрватска⁵, Италија и Германија, додека за 2021 година главно произлегува од пониската очекувана инфлација во Србија, Германија и Грција. Сепак, слично како и кај странската побарувачка, и за странската ефективна инфлација се веројатни позначителни корекции заради глобалната пандемија на корона-вирусот.

³ Оцените се засноваат на последниот „Консензус форкаст“ од март 2020 година, односно станува збор за постари оценки во кои не се земаат целосно предвид ефектите од глобалната пандемија на новиот корона-вирус и постои голема веројатност за нивна надолна корекција.

⁴ Остварениот раст во Германија во 2019 година изнесува 0,6%, наспроти очекуваниот од 0,4% во октомври. За 2020 и 2021 година, се проектира раст на Германија од 0,2% и 1,2%, наспроти 0,8% и 1,2%, соодветно, во октомври.

⁵ Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

Курс евро/САД-долар

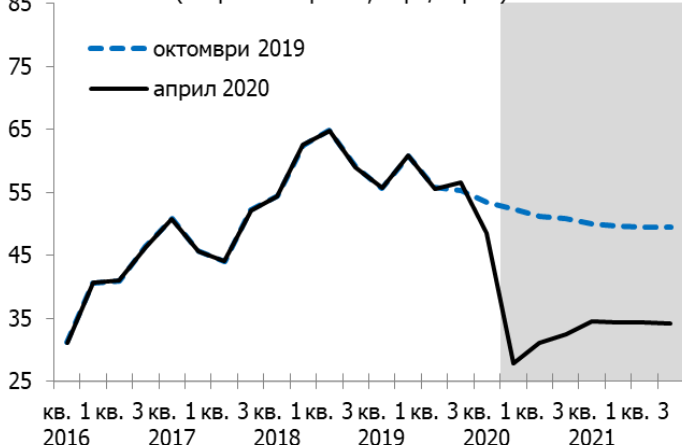

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Се оценува дека девизниот курс евро/САД-долар во 2020 година ќе оствари апрецијација, наспроти очекувањата за негова депрецијација во октомври. Ваквите оценки во најголема мера се одраз на поголемата побарувачка за американската валута, во услови на зголемена загриженост кај инвеститорите предизвикана од глобалната пандемија на ковид-19. Од друга страна, за 2021 година се предвидува слична стапка на депрецијација на САД-доларот како во октомври.

Нафта „бrent“

(квартален просек, евра/барел)

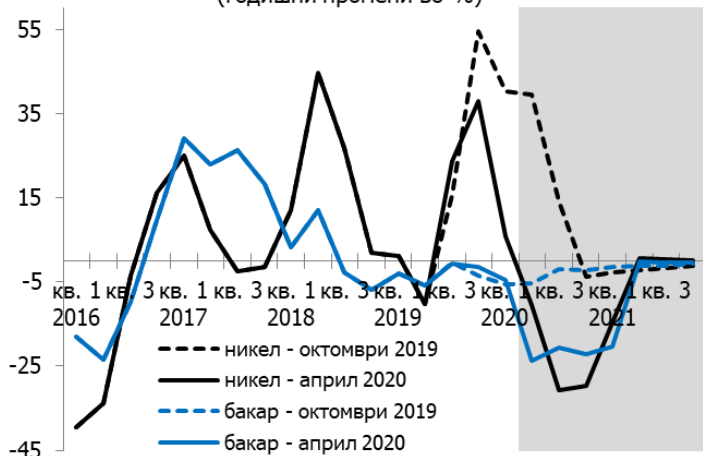

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки за 2020 година, цената на нафтата⁶ е ревидирана изразено надолу, при што тековно се очекува значително поголем ценовен пад во однос на октомври. Надолната ревизија главно е резултат на намалувањето на глобалната побарувачка на нафта предизвикано од ширењето на новиот корона-вирус, како и непостигнувањето договор во рамки на ОПЕК+ за намалување на производството на нафта заради зголемување на цените⁷. Од друга страна, за 2021 година е извршена мала нагорна корекција, при што се предвидува помал ценовен пад на нафтата во споредба со октомври.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на никелот и бакарот се значително ревидирани надолу во периодот на проекции. Така, кај цената на никелот тековно се очекува двоцифрен пад во 2020 година, наспроти очекуваниот двоцифрен раст во октомври, додека кај цената на бакарот се очекува значително поголем пад од претходната оценка. Надолната ревизија се должи на намалувањето на производствената активност и на побарувачката на метали од Кина, како и на оцените за намалување на глобалната економска активност оваа година, предизвикано од брзото ширење на новата

⁶ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁷ Следствено, од 1.4.2020 година се откажуваат сите досегашни обврски на договорните страни за ограничување на производството на нафта.

вирусна инфекција во светски рамки. **За 2021 година се очекува дека падот на цените на металите ќе продолжи и ќе биде поизразен во споредба со октомвриските проекции.**

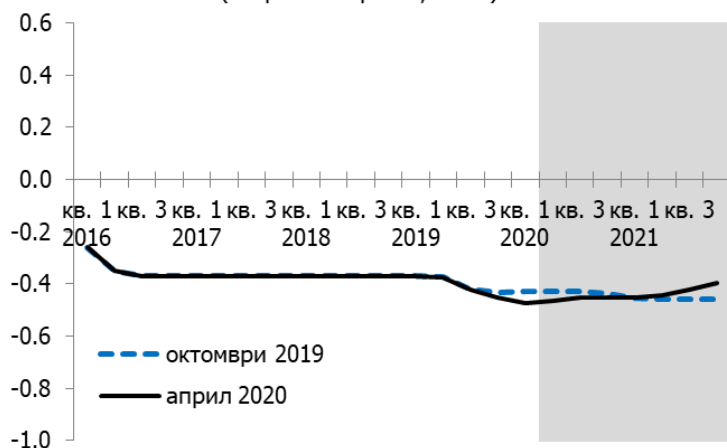
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки за 2020 година, кај цената на пченицата е извршена значителна нагорна ревизија во однос на проекциите од октомври, при што сега се очекува ценовен раст (наспроти падот проектиран претходно). Нагорната ревизија во најголем дел се должи на очекувањата за поголема глобална побарувачка на пченица, логистичките проблеми и загриженоста од воведување извозни рестрикции поради глобалната пандемија, и покрај повољните услови коишто постојат на страната на понудата. Од друга страна, за 2021 година цената на пченицата е ревидирана надолу и се очекува дека ќе забележи пад, наспроти октомвриската проекција за нејзин раст. Кај **цената на пченката** е извршена надолна ревизија во целиот период на проекции. Така, во 2020 година се очекува дека таа ќе забележи пад (наспроти оцените за раст во октомври), што главно се должи на очекувањата за повисока глобална понуда на пченка при повољни временски услови, но и на намалената индустриска побарувачка, во еден дел поради ефектите од пандемијата. Понатаму, во 2021 година се предвидува дека цената на пченката ќе оствари поумерен раст од очекуваниот во октомври.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

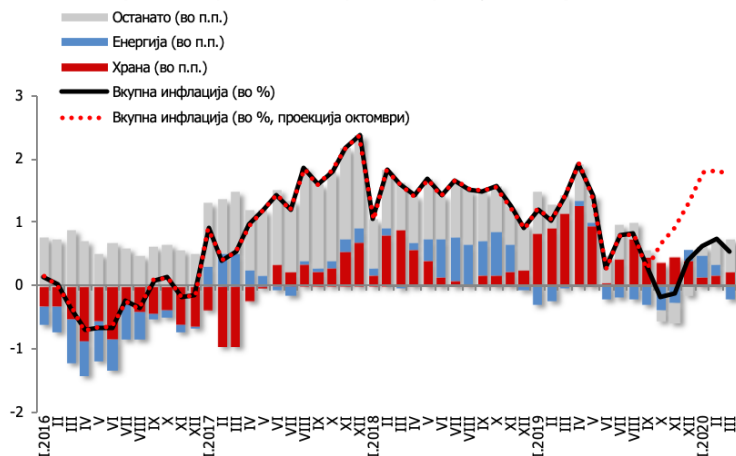

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на **едномесечниот ЕУРИБОР**, во периодот на проекции не се очекуваат позначителни отстапувања од октомвриската проекција, односно се очекуваат просечни стапки од -0,46% и -0,43% во 2020 и 2021 година, наспроти -0,43% и -0,46%, соодветно, во октомври.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во март 2020 година, **домашните потрошувачки цени** забележаа минимален раст од 0,2% (слично како и во претходниот месец кога беше забележан месечен раст од 0,1%)...

...при зголемување на цените на храната и базичната инфлација, во услови на намалување на цените на енергијата.⁸ Имено, согласно со ширењето на вирусната инфекција и намалената глобална побарувачка, во март цената на нафтата „брент“ бележеше остар пад, сведувајќи се на просечно ниво од 32,1 САД-долари за барел.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

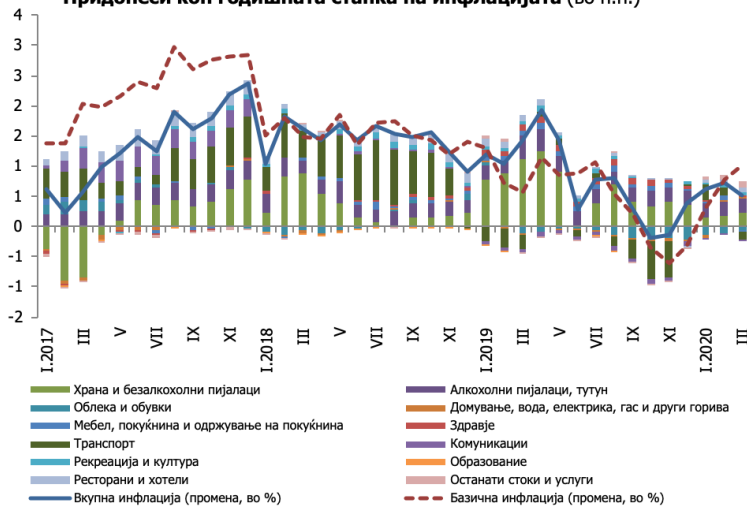
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Годишната стапка на инфлација во март изнесува 0,5% (0,7% во изминатиот месец), со што и натаму е под очекуваната стапка во октомврскиот циклус проекции.

Од аспект на структурата, надолно отстапување во однос на проекцијата има кај сите три компоненти на инфлацијата (базичната, прехранбената и енергетската).

⁸ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во март има растот на цените на тутунот, овошјето, месото, маслото и маснотиите, како и цените на зеленчукот, а најголем негативен придонес имаат цените на течни горива и мазива, производите за одржување стан (нетрајни производи за домаќинство), како и цените на воздушниот сообраќај.

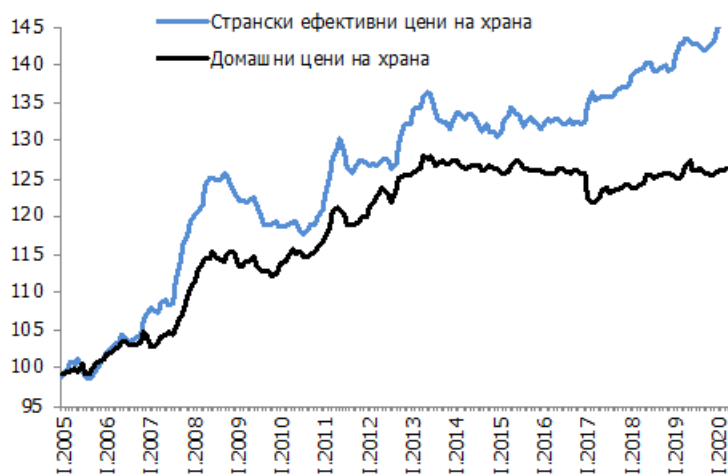
Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Базичната инфлација во март оствари раст од 0,2% на месечна основа, а на годишна основа бележи зголемување од 1,0% (0,8% во февруари). Структурата на годишниот раст на базичната инфлација во март е слична како претходниот месец. И натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот⁹, како и цените на автомобилите, а дополнително и цените на електричните апарати за лична хигиена и други апарати, како и цените на угостителските услуги. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат цените на воздушниот сообраќај, а поумерен цените на облеката и цените на нетрајните производи за домаќинство.

Странски ефективни* и домашни цени на храна (индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондерирани збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, со исклучок на цената на пченицата, направените ревизии се во надолна насока.

Во услови на пониска остварена инфлација од проектираната во октомври, како и надворешни претпоставки ревидирани главно во надолна насока, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како надолни. Сепак, и натаму е многу неизвесно движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, што е поврзано со новата вирусна инфекција и времетраењето на пандемијата.

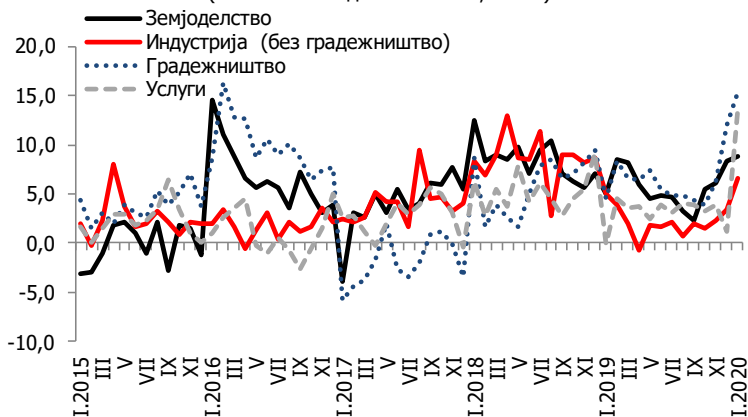
⁹ Годишниот раст на цената на тутунот во март е одраз и на покачувањето на цените на цигарите во мај 2019 година и март 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во јануари 2020 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше **12,3%** (забрзување во однос на растот од 4,1% во декември). Растот го одразува покачувањето на минималната плата¹⁰, покачувањето на платите во јавниот сектор¹¹, како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на платата¹². Исто така, во јануари 2020 година е забележана исплата и на додатоци на плата (бонуси и сл.), што не е вообичаено за овој месец од годината.

Раст на платите е забележан кај сите дејности, а најизразен е кај дејностите: „финансиски дејности и дејности на осигурување“, „уметност, забава и рекреација“, „транспорт и складирање“ и „преработувачка индустрија“. Исто така, значителен раст на платите имаше и кај дејностите „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „информации и комуникации“, како и во градежништвото.

При мал раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во јануари изнесуваше 11,6%**.

Во јануари остварувањето кај нето-платите е повисоко во споредба со очекувањата за првиот квартал од октомврскиот циклус проекции.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот

¹⁰ Во текот на 2019 година двапати е извршено зголемување на минималната плата, и тоа во април и декември. Во април минималната плата е зголемена од 12.165 денари на 12.507 денари нето-плата (брuto од 17.370 на 17.943 денари) согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно, Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 59/19). Со дополнителното покачување во декември (за околу 2000 денари, нето) износот на минимална плата којшто се исплаќа за периодот од декември 2019 година до март 2020 година е 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

¹¹ Извршено е зголемување на платите на здравствените работници за 5% почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година. Покрај тоа, со измените и дополнувањата на Законот за заштита на децата, се зголемуваат за 16% платите на воспитувачите/ките, негувателите/ките, стручните работници/чки и соработници/чки започнувајќи со јунската плата во 2019 година, а согласно со Колективниот договор, зголемување на платата има и кај помошно-техничкиот персонал. Зголемување на платата од 22% добија и социјалните работници со исплатата на јунската плата во 2019 година, а со исплатата на септемвриската плата добија и дополнително зголемување од 5%. Исто така, зголемување на платите од 5% имаше за вработените во образованието, полицијата, одбраната и целиот јавен сектор, почнувајќи со септемвриската плата во 2019 година. Во јануари 2020 година е извршено дополнително зголемување на платите во образованието од 10%.

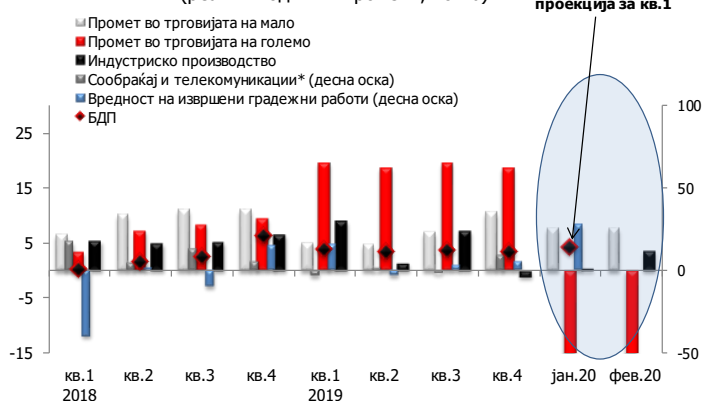
¹² Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на ноемвриската плата („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето придонеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

Индикатор на економска доверба и БДП

јануари-февруари 2020 година главно се повољни и засега упатуваат на натамошен раст во првиот квартал од годината. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за првиот квартал во 2020 година упатуваат на поповољни согледувања во споредба со четвртиот квартал од 2019 година. Сепак, согледувањата се помалку повољни ако се споредуваат со истиот квартал од претходната година. Воедно, случувањата поврзани со новата вирусна инфекција и нејзиното ширење во домашната економија во текот на март најверојатно ќе доведат до влошување на очекувањата и остварувањата на дел од фирмите.

Економски сектори (реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите. Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Според најновите високофреквентни податоци на страната на понудата, остварувањата во домашната економија се главно повољни.

Индустриското производство во периодот јануари-февруари во 2020 година забележа раст од 1,9% на годишна основа, што претставува подобрување во однос на падот од 1,3% во четвртиот квартал во 2019 година. Притоа, најголем позитивен придонес има преработувачката индустрија, потоа следува рударството, додека производството на енергијата има негативен придонес во вкупното индустриско производство. Во рамки на преработувачката индустрија, најголемиот дел од дејностите бележат позитивен придонес којшто е најизразен кај производството на моторни возила и на производи од гума и пластични маси. Солиден позитивен придонес имаат и дел од традиционалните дејности, како што се производството на текстил и на облека. Од друга страна, највисок негативен придонес во рамките на преработувачката индустрија се забележува кај производството на машини и уреди.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

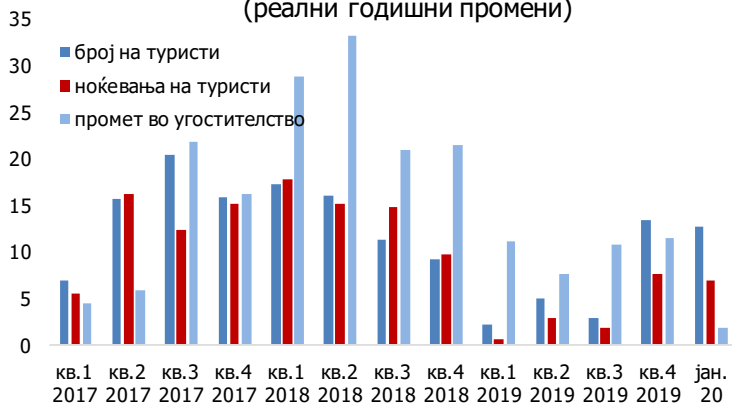
	2018				2019				2020	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	јан.	фев.
<i>реални годишни промени во %</i>										
Бруто домашен производ	0.3	1.7	2.4	6.2	3.8	3.4	3.6	3.4	-	-
Индустриско производство	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	-1.3	0.3	3.5
Извршени градежни работи	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	27.0	-
Високоградба	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-1.1	23.7	-
Нискоградба	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.1	30.9	-
Промет во трговијата - Вкупно*	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	12.6	14.0	14.6	-10.3	-14.8
Промет во трговијата на мало*	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	6.9	10.4	7.4	7.5
Промет во трговијата на големо*	3.2	7.1	8.2	9.3	19.5	18.5	19.4	18.4	-23.5	-28.1

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во јануари и февруари 2020 година се претходни податоци. Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Во јануари 2020 година, висока стапка на реален годишен раст забележа

¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/revise-consumer-confidence-indicator_en

Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

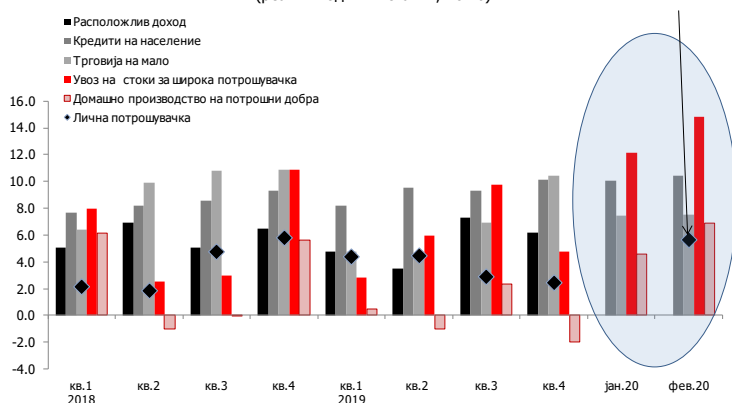
градежништвото (значително забрзување во однос на растот во четвртиот квартал). Поволните остварувања кај вкупните извршени градежни работи се резултат на високите стапки на раст забележани и кај нискоградбата (значително забрзување во однос на растот во четвртиот квартал), но и кај високоградбата (наспроти малиот пад во четвртиот квартал).

Во јануари 2020 година, **угостителството** се карактеризира со зголемен број туристи, ноќевања и вкупен промет во однос на истиот месец од претходната година (малку побавна годишна динамика во однос на четвртиот квартал кај сите три показатели). Сепак, присуството на вирусната инфекција кај нас и мерките за спречување на нејзиното ширење коишто беа преземени во преостанатите месеци од кварталот во најголем дел ќе се одразат неповолно врз активноста во овој сектор.

Прометот во вкупната трговија забележа пад во периодот јануари-февруари одразувајќи го високиот пад на активноста кај трговијата на големо (наспроти високиот годишен раст во четвртиот квартал). Трговијата на мало и трговијата со моторни возила и натаму бележат раст, но побавен во споредба со растот во четвртиот квартал на минатата година.

Исто така, расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно упатуваат на раст на економската активност во првиот квартал од годината.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

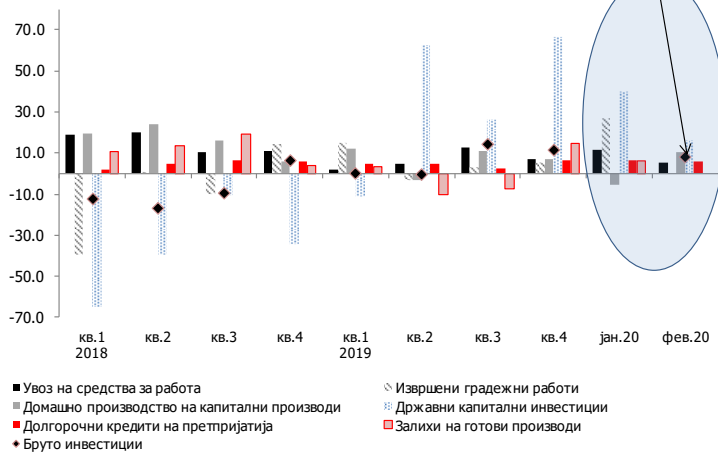

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Показателите за движењата кај **личната потрошувачка**¹⁴ засега упатуваат на натамошен раст на оваа расходна компонента на БДП и во првиот квартал од годината. Раст се забележува кај речиси сите извори на финансирање на личната потрошувачка. Така, во рамките на главните категории на расположливиот доход, забрзување на растот е забележано кај платите и масата на пензии, а продолжува и солидниот раст на кредитирањето на населението. Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка исто така се поволни, при раст на трговијата на мало, бруто-

¹⁴ Податоците за платите се заклучно со јануари 2020 година, додека, пак, податоците за кредитите на население, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот јануари-февруари 2020.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите (реални годишни стапки, во %) проекција за кв.1

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

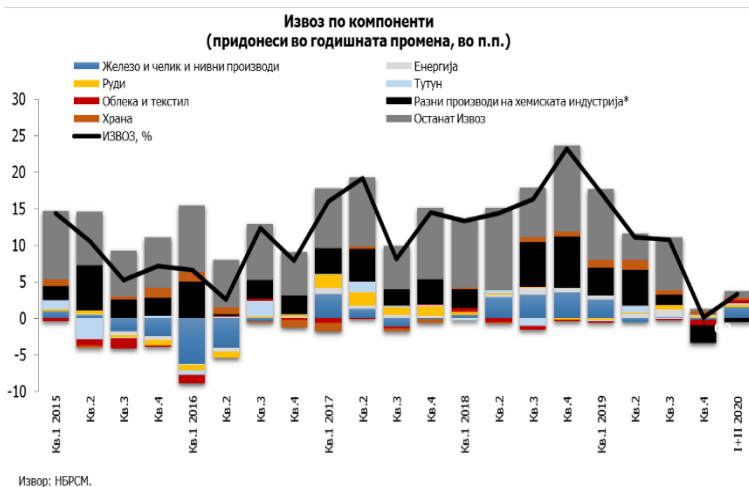
приходите од ДДВ, а раст е забележан и кај увозот на стоки за широка потрошувачка и домашното производство на потрошни добра.

Високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**¹⁵ во периодот јануари-февруари 2020 година главно се поволни. Така годишен раст е забележан кај долгорочното кредитирање на претпријатијата, кај државните капитални инвестиции и индустриското производство, како и кај увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи. Исто така, во јануари се забележува силно забрзување на годишниот раст на активноста во градежниот сектор. Од друга страна, од краткорочните показатели пад е забележан единствено кај данокот на добивка. Сепак, треба да се има предвид дека присуството на вирусната инфекција и мерките за спречување на нејзиното ширење коишто беа преземени во последниот месец од кварталот, исто така, би можело неповолно да се одразат и врз овој сегмент.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот јануари-февруари 2020 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во првиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на увозот од извозот на стоки.

Податоците за остварувањето на буџетот за периодот јануари-февруари 2020 година упатуваат на годишен раст на **јавната потрошувачка** во првиот квартал, главно заради растот на трошоците за плати и трансферите до локалните власти.

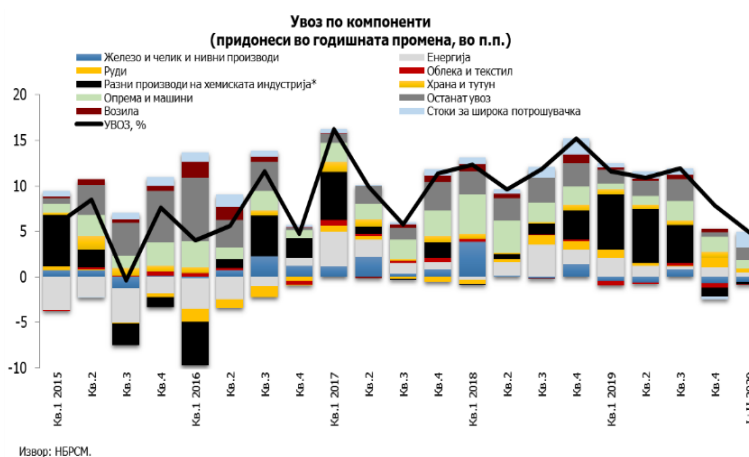
¹⁵ Податоците за извршените градежни работи се заклучно со јануари 2020 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатија, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на стоки за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот јануари-февруари 2020 година.

Дефицитот во размената на стоки со странство во јануари и февруари 2020 година забележа проширување од 9,6% на годишна основа, под влијание на повисокиот раст на увозната од растот на извозната компонента.

Извозот на стоки во првите два месеци од годината оствари годишен раст од 3,4%. Растот на извозот се должи на повисокиот извоз на железо и челик во однос на истиот период од претходната година¹⁶, како и на поволните движења кај дел од новите производствени капацитети во странска сопственост. Речиси сите останати категории забележаа помала, но позитивна промена.

Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во јануари и февруари се пониски од очекуваниот извоз за првото тримесечје за 2020 година. Позначителни надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од новите производни капацитети, надолното и со малку понискиот извоз на железо и челик и енергија.

Во јануари и февруари 2020 година, увозот на стоки оствари раст од 4,9% на годишна основа. Растот на увозот се должи на растот кај стоките за широка потрошувачка, останатиот увоз, увозот на храна, како и на опрема и машини, при истовремено намалени увозни притисоци од страна на суровинскиот увоз на дел од новите производствени капацитети и увозот на железо и челик.

Остварувањата кај увозот на стоки во јануари и февруари 2020 година се во рамки на очекувањата за првиот квартал од годината според октомвриските проекции, при понизок увоз кај дел од новите капацитети во странска сопственост, како и увозот на возила, енергија и железо и челик, а во услови на повисок увоз на стоки за

¹⁶ Високиот придонес во растот на извозот на категоријата железо и челик во текот на јануари 2020 година во одреден дел се должи на ниската споредбена основа.

РЕДК
(2010=100)

широка потрошувачка, храна и останат увоз.

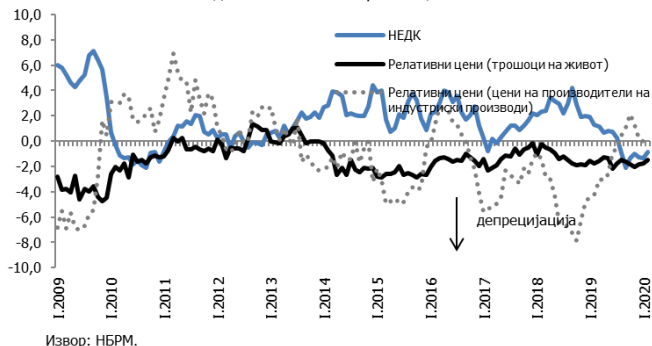
Остварувањата кај трговскиот дефицит во текот на јануари и февруари 2020 година се малку повисоки во однос на очекувањата за првото тримесечје од годината согласно со октомвриската проекција.

РЕДК
годишна стапка на промена, во %

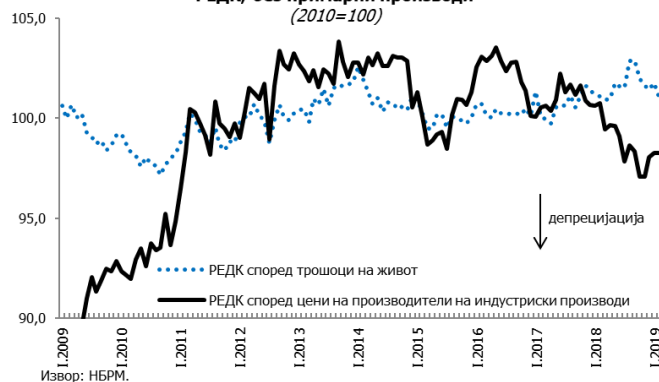

Во февруари 2020 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија и натаму бележат подобрување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депресира за 2,3%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа помала депресијација од 1,0%. Ваквите движења се должат на поволните промени кај релативните цени (релативните трошоци на живот се пониски за 1,5%, додека релативните цени на индустриските производи се пониски за 0,2%). Во иста насока делуваше и НЕДК забележувајќи депресијација од 0,9%, што во најголем дел е резултат на апрецијацијата на руската рубља, украинската гривна и швајцарскиот франк.

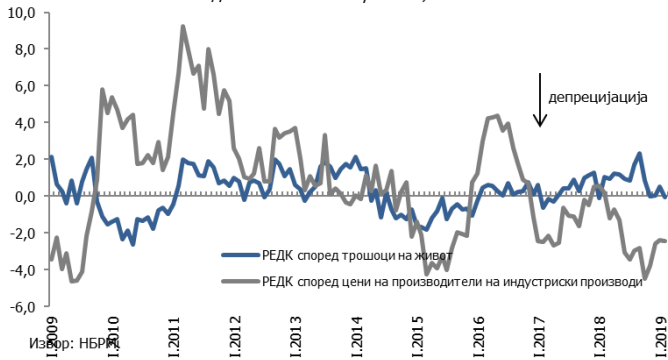
НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

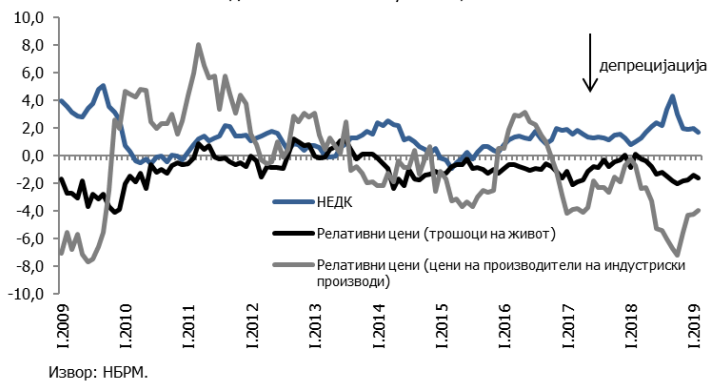
РЕДК, без примарни производи
(2010=100)

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

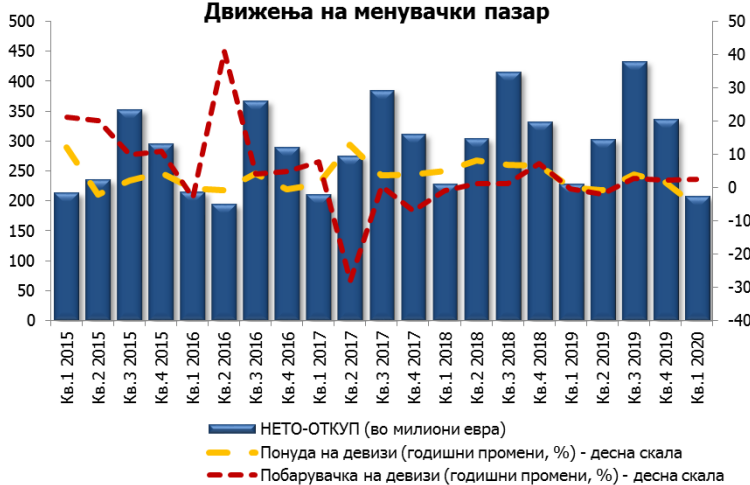

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

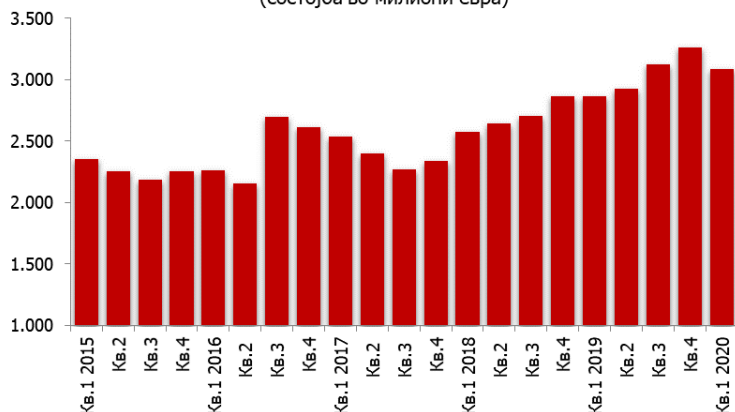
Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во февруари 2020 година, исто така забележаа поволни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депресијација од 1,2%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи забележа минимална депресијација од 0,1%. Притоа, промените произлегуваат од динамиката на релативните цени, и тоа од падот на релативните трошоци на живот за 1,6% и падот на релативните цени на производителите на индустриски производи за 0,5%, при мала апресијација на НЕДК на годишна основа.

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во првиот квартал од 2020 година изнесува 208 милиони евра, што претставува намалување од 5,7% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од намалувањето на понудата (од 5,7%) и растот на побарувачката за девизи за 2,5%.

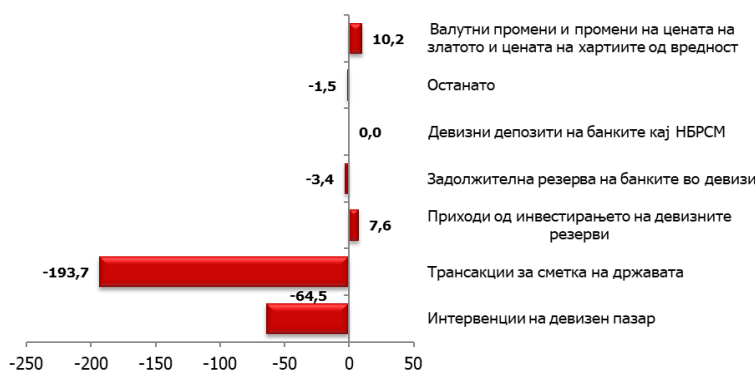
Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

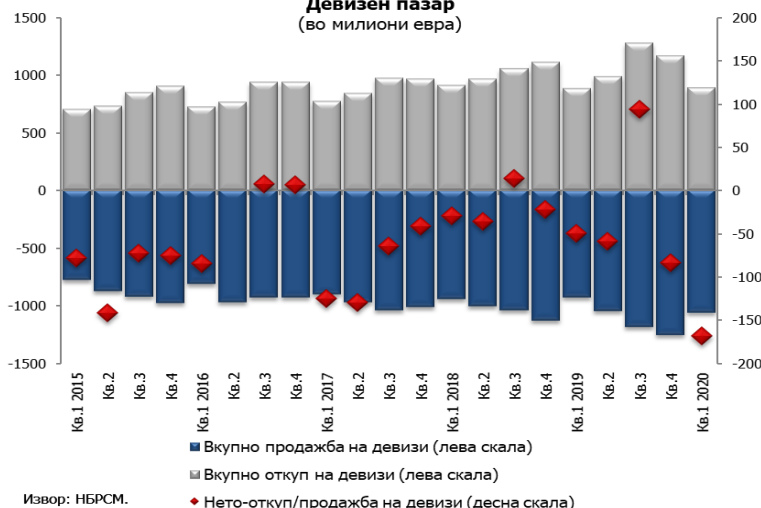
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.3.2020 година изнесува 3.017,5 милиони евра, што во однос на крајот од четвртиот квартал од 2019 година претставува намалување за 245 милиони евра. Главен фактор за ваквата промена се трансакциите за сметка на државата (редовно отплаќање на обврските на државата¹⁷) и во помал обем интервенции на девизниот пазар од страна на Народната банка. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во Кв.1 2020 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

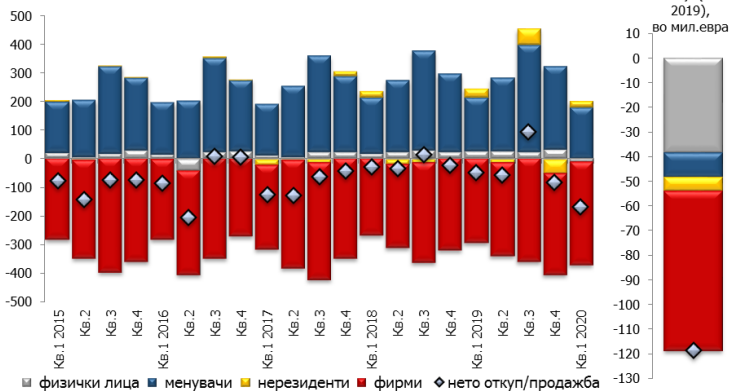
Девизен пазар (во милиони евра)

Во првиот квартал од 2020 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 168,4 милиони евра, што е повеќе за 118,8 милиона евра од истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на високиот раст на побарувачката во услови на низок раст на понудата на девизи.

¹⁷ Отплата на главницата на кредитот земен од Дојче банка, во износ од околу 158 милиони евра.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

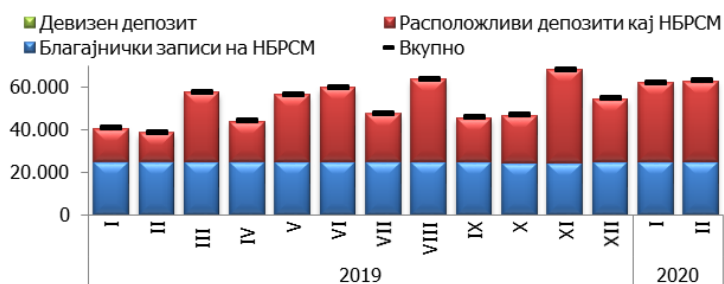

Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања произлегуваат од сите компоненти, но во најголем дел од високата нето-продажба кај фирмите и физичките лица.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во февруари е малку повисока во споредба со претходниот месец, при малку поголем износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка и непроменета состојба на третајничките записи¹⁸. Нивото на монетарните инструменти на крајот на февруари е повисоко од проектираното за крајот на првиот квартал на 2020 година¹⁹.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на февруари е пониска од проектираната состојба за крајот на првиот квартал од 2020 година.

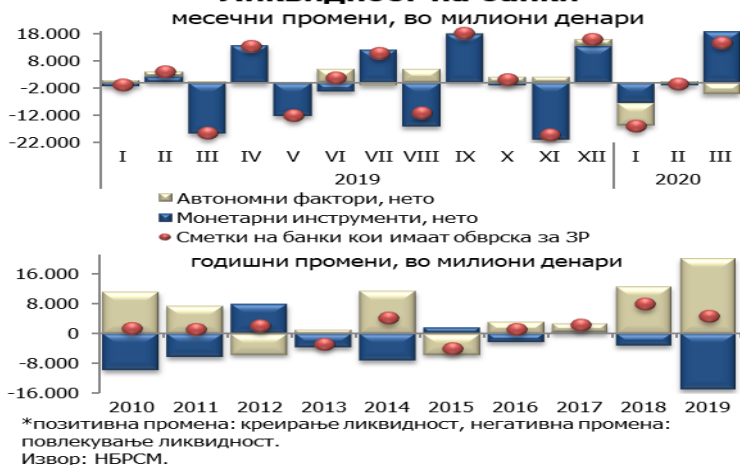
Вкупните депозити на државата кај Народната банка во февруари забележаа мало намалување во однос на претходниот месец. Во споредба со проекцијата за првиот квартал на 2020 година, состојбата на вкупните депозити на државата кај Народната банка е пониска.

При незначителни промени (мало намалување на вкупните резерви на банките кај Народната банка и малку пониско ниво на готовите пари во оптек), состојбата на примарните пари во февруари беше речиси непроменета во споредба со претходниот месец и воедно засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2020 година.

¹⁸ На аукцијата на третајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 12 февруари 2020 година, беа понудени и продадени третајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2% и рок на достасување од 28 дена.

¹⁹ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

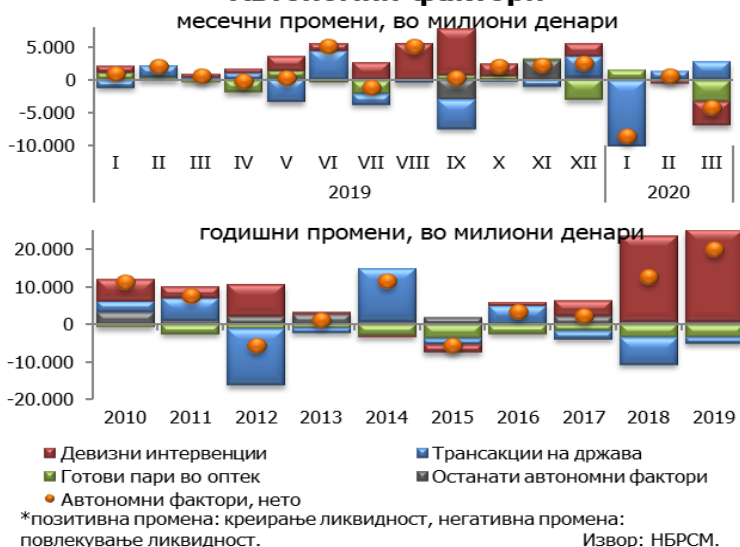

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во март се зголеми.** Растот во целост е резултат на понискиот износ на пласирани средства на банките во депозитите преку ноќ, при непроменета состојбата на благајничките записи²⁰. Автономните фактори на нето-основа предизвикаа намалување на ликвидноста во банкарскиот систем, што главно беше резултат на растот на готовите пари во оптек и девизните интервенции на Народната банка, додека трансакциите на државата придонесоа за раст на ликвидноста.

Монетарни инструменти*

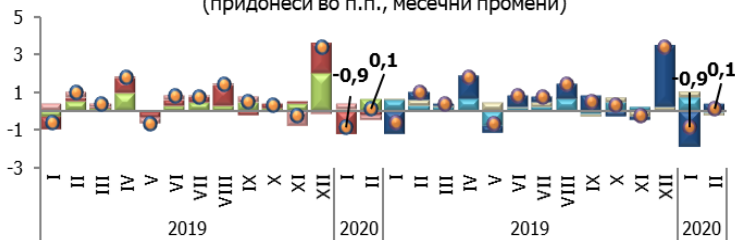
Автономни фактори*

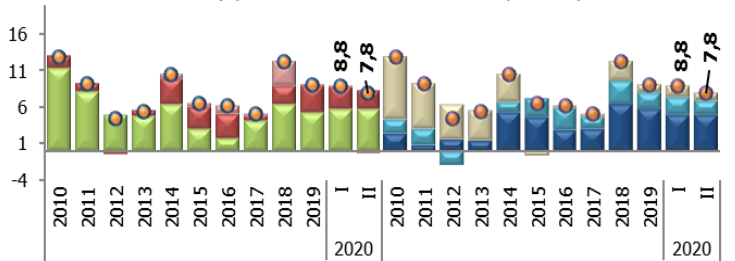
²⁰ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 март 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,0% и рок на достасување од 35 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

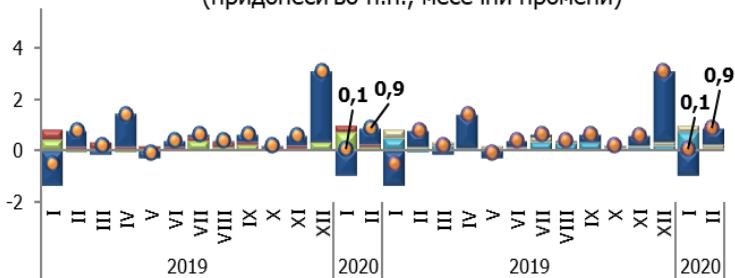

- Секторска структура
- Депозити на останати сектори*
 - Депозити во странска валута
 - Депозити на претпријатијата
 - Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Валутна структура
- Депозити во домашна валута
 - Депозитни пари
 - Депозити на домаќинствата
 - Депозити, годишни промени, во %

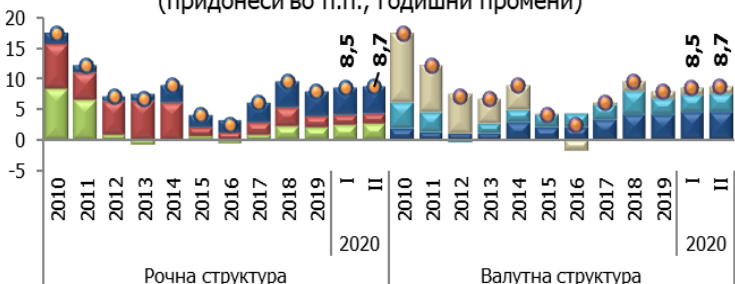
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинствата

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Рочна структура
- Депозитни пари
 - Депозити на домаќинствата во домашна валута
 - Депозити на домаќинствата во странска валута
 - Долгорочни депозити на домаќинствата
 - Краткорочни депозити на домаќинствата
 - Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити²¹, во февруари, остварија минимален месечен раст од 0,1%, наспроти падот во претходниот месец. Гледано структурно, зголемувањето е резултат на растот на депозитите на домаќинствата, при пад на депозитите на претпријатијата и на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, зголемувањето на вкупните депозити е резултат на растот на денарските депозити, односно на депозитните пари, при умерен пад на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во периодот јануари-февруари остварија пад, додека со октомвриската проекција, за првиот квартал од годината е предвидено зголемување на депозитите.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во февруари изнесува 7,8% и засега е под проектираниот годишен раст за крајот на првиот квартал од 2020 година (од 9,9%). Од секторски и валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, односно од депозитите во домашна валута (пред сè на депозитните пари).

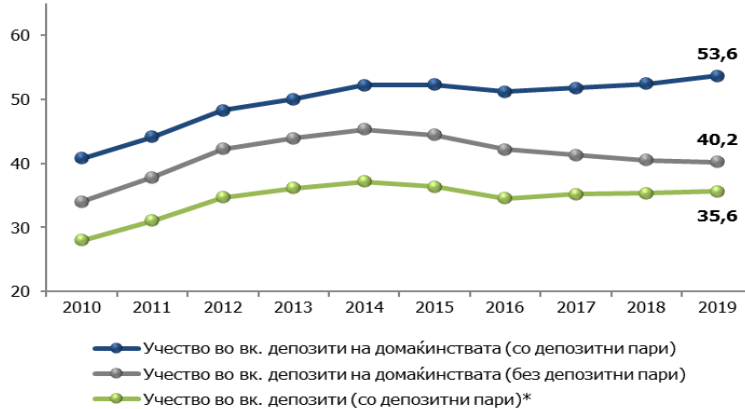
Депозитите на домаќинствата во февруари остварија месечен раст од 0,9%, којшто произлегува од денарските депозити (во најголем дел од депозитните пари), при мал раст и на девизните депозити. Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на февруари изнесува 53,2% и е малку повисоко во однос на претходниот месец (од 52,9%). **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во февруари изнесува 8,7%.**

²¹ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

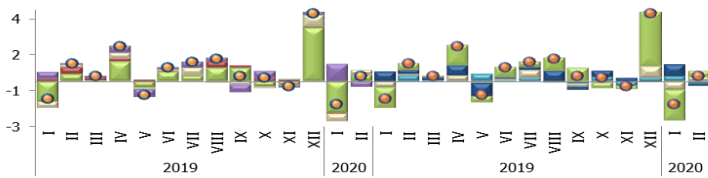
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

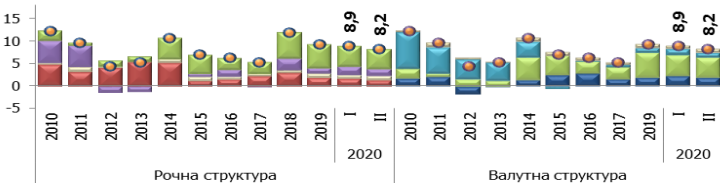
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во февруари оствари месечен раст од 0,3%, наспроти падот во претходниот месец. Зголемувањето е резултат на најликвидните компоненти на паричната маса, пред сè на депозитните пари, при раст и на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, зголемувањето е резултат на растот на долгорочните депозити, при умерен пад на краткорочните депозити. Што се однесува до валутната структура, зголемувањето е резултат на растот на денарските депозити (во целост како резултат на депозитните пари), при мал пад на девизните депозити.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

■ ГПО надвор од депозитни институции

■ Депозитни пари

■ Вкупни краткорочни депозити

■ Вкупни денарски депозити

■ Вкупни девизни депозити

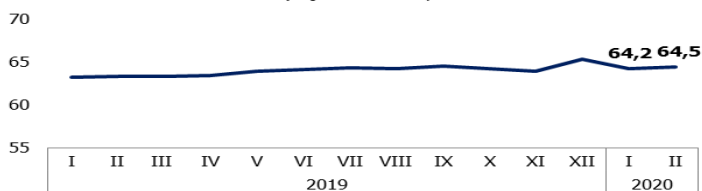
■ Вкупни долгорочни депозити

● М4, месечни/годишни промени, во %

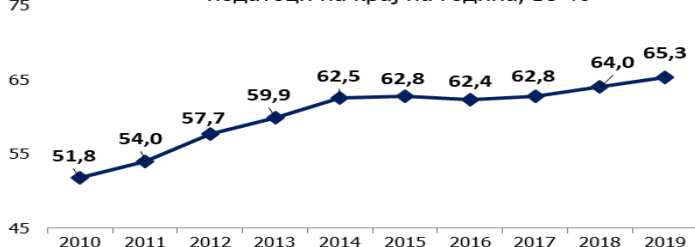
Извор: НБРСМ.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

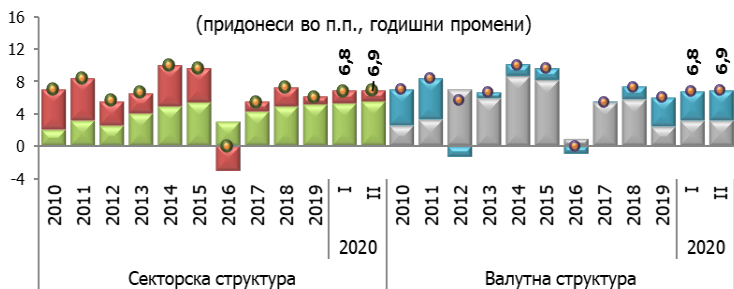
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на февруари изнесува 64,5% (64,2% во претходниот месец). **На годишна основа, паричната маса во февруари е повисока за 8,2%, што е под проектираниот годишен раст од 9,7% за првиот квартал од 2020 година.**

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

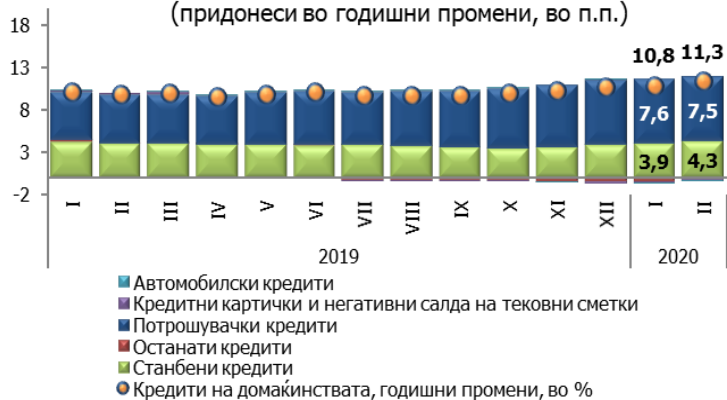
Вкупните кредити во февруари забележаа месечен раст од 0,6%, наспроти стагнацијата во претходниот месец. Од секторски аспект, зголемување се забележува и кај кредитите на домаќинствата и кај кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во поголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал раст и на кредитите во странска валута. Во периодот јануари-февруари, вкупните кредити остварија раст, којшто е понизок во споредба со проектираниот квартален раст во октомвриската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во февруари изнесува 6,9%²² и е над проектираниот годишен раст од 5,5% за првиот квартал на 2020 година, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура на кредитите, за растот придонесуваат како кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула), така и кредитите во домашна валута.

²² Доколку се исклучи ефектот од задолжителните отписи, годишниот раст на кредитите на крајот на февруари 2020 година изнесува 8,1%.

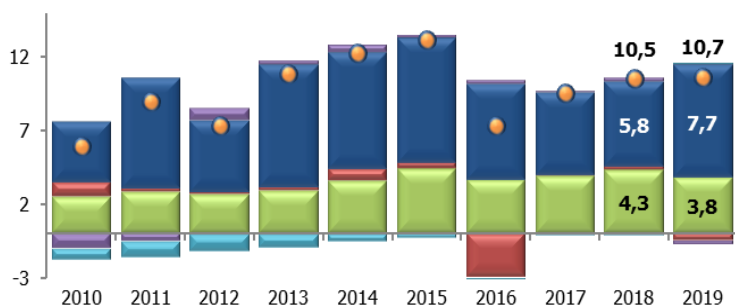
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²³ во февруари изнесува **11,3%**, при што и натаму во поголем дел произлегува од растот на потрошувачките кредити, со придонес од 7,5 п.п.

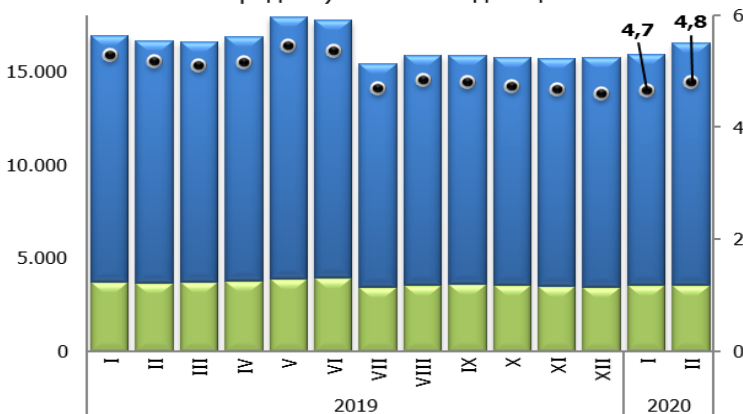
(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во февруари забележа минимален месечен раст од **0,1 п.п.** и изнесуваше **4,8%**. Гледано од аспект на секторот, и натаму најголем дел од вкупниот износ на нефункционални кредити прилегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

годишни податоци

²³ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

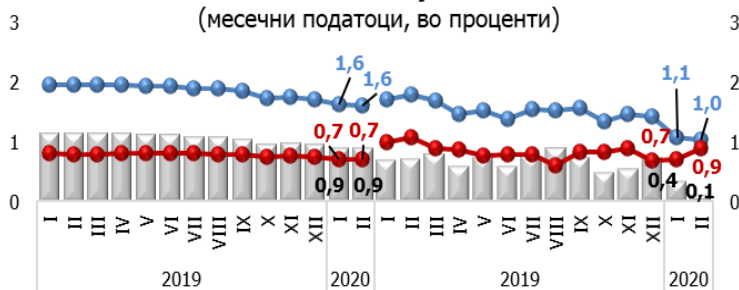
Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

Извор: НБРСМ.

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во февруари забележа месечен раст (од 82,1% на 82,5%), при што тој е над проектираната вредност на овој показател за крајот на првиот квартал од 2020 година (80,5%).

Каматни стапки на вкупните депозити

- Каматен распон (во п.п.)
- Каматна стапка на денарски депозити
- Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

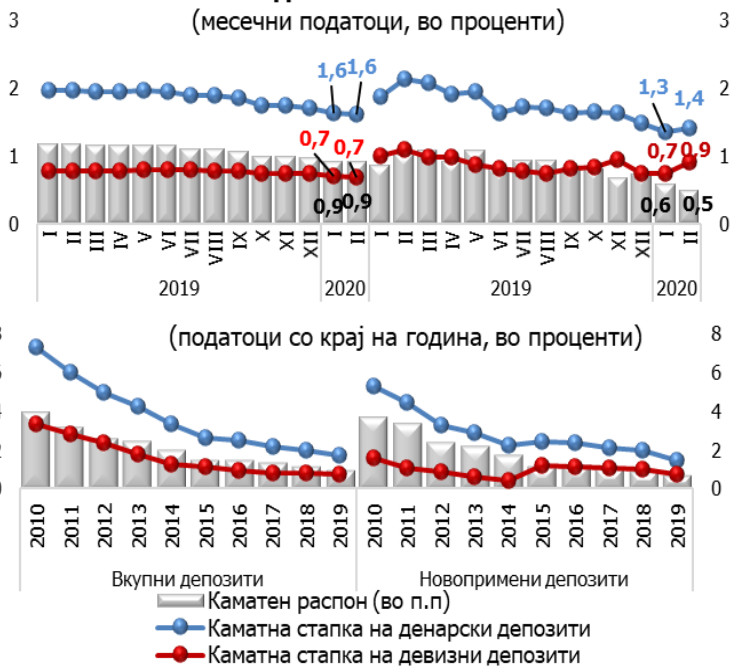
Во февруари, каматниот распон за вкупните депозити (денарски и странска валута)²⁴ не забележа промена во однос на претходниот месец, и изнесуваше 0,9 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа стеснување во однос на претходниот месец (од 0,4 п.п. на 0,1 п.п.), при зголемување на каматната стапка на новопримените девизни депозити за 0,2 п.п. и незначително намалување на каматната стапка на новопримените денарски депозити за 0,04 п.п.²⁵

²⁴ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска:

http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

²⁵ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

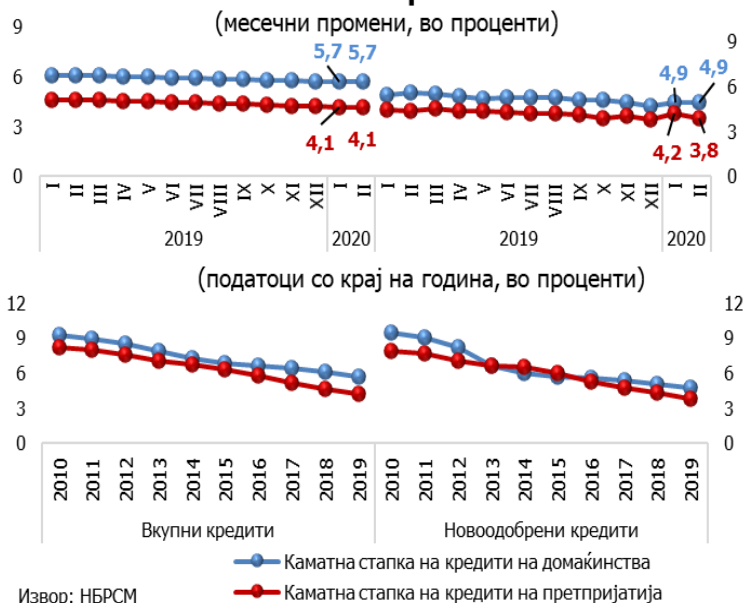
Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата, (денарски и во странска валута) каматниот распон не забележа промена во однос на претходниот месец и изнесуваше 0,9 п.п. За новопримените депозити на домаќинствата, каматниот распон забележа минимално стеснување од 0,1 п.п, при зголемување на каматната стапка на денарските и девизните депозити за 0,1 и 0,2 п.п, соодветно.

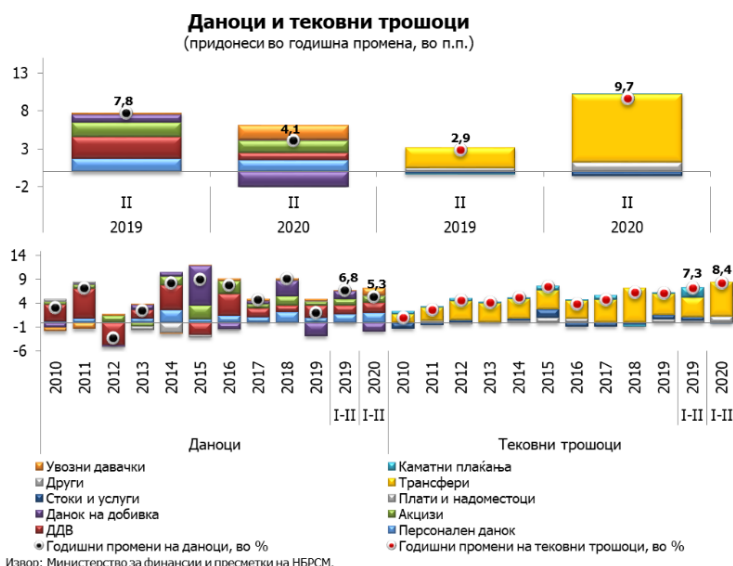
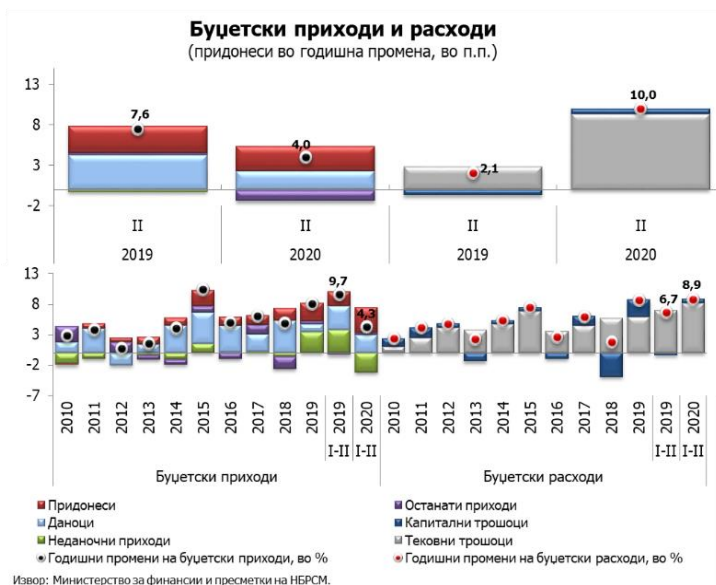
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните кредити не се забележани промени во однос на претходниот месец, при што каматната стапка на кредитите на претпријатијата и на домаќинствата се задржаа на нивоата од 4,1% и 5,7%, соодветно. За новоодобрените кредити²⁶ во февруари, каматната стапка на претпријатијата се намали за 0,4 п.п. и изнесува 3,8%, додека каматната стапка на домаќинствата се задржа на нивото од претходниот месец од 4,9%.

²⁶ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во февруари 2020 година, вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст на годишна основа. Растот на приходите од 4,0% во целост е резултат на повисоките приливи кај категориите придонеси и даноци (со придонес од 3,1 п.п. и 2,3 п.п., соодветно), при намалување на останатите приходи²⁷ и неданочните приходи. Приливите врз основа на даночни приходи во февруари беа повисоки за 4,1% на годишна основа, главно како резултат на повисоките приливи кај увозните давачки, персоналниот данок на доход, акцизите и ДДВ, при намалување на приходите од данокот на добивка. **Буџетските расходи** беа повисоки за 10,0%, на годишна основа, што во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци, со придонес од 9,4 п.п., при мал позитивен придонес на капиталните трошоци. Тековните трошоци во февруари се повисоки за 9,7% на годишно ниво, главно заради зголемувањето на трансферите²⁸ (придонес од 9,0 п.п.).

Во периодот јануари – февруари 2020 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на буџетските приходи (за 4,3%) е резултат на повисоките остварувања кај придонесите, даноците и останатите приходи, додека неданочните приходи имаат негативен придонес²⁹. Кај буџетските расходи, растот (8,9%) речиси во целост произлегува од повисоките тековни трошоци, при мал позитивен придонес на капиталните трошоци.

²⁷ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²⁸ Зголемувањето на трансферите се поврзува со исплата на субвенции во земјоделството.

²⁹ Како резултат на повисоката споредбена основа, односно повисоките приливи на сметката на Фондот за ПИО во Буџетот на РСМ во јануари 2019 година. Согласно со законските измени (Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за изменување и дополнување на законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 245 од 28.12.2018 година)), почнувајќи од 1.1.2019 година престана членството кај одредени категории на осигуреници во вториот столб на пензискиот систем.

Реализација на Буџетот, по категории

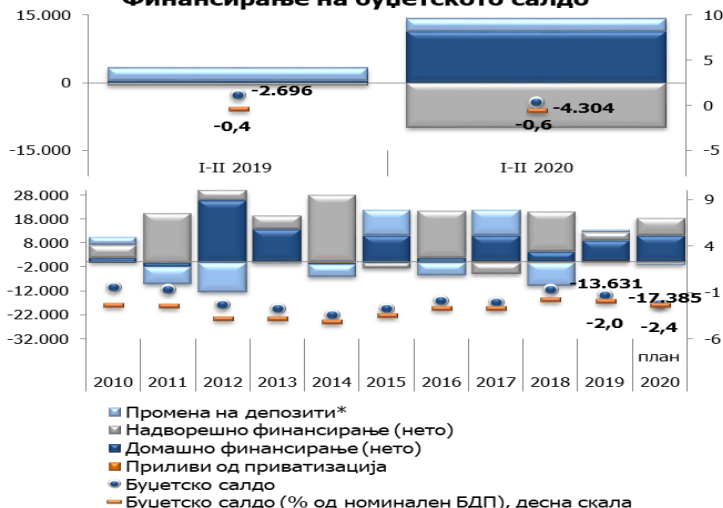
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

*за 2019 година, пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со годишниот план на Буџетот за 2020 година, буџетските приходи во периодот јануари-февруари 2020 година се остварени со 14,1% (14,3% во 2019 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 14,9% (14,3% во 2019 година). Остварениот буџетски дефицит претставува 24,8% од планот за 2020 година (15,2% во истиот период од 2019 година).

Финансирање на буџетското салдо

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари-февруари 2020 година изнесува 4.304 милиони денари (0,6% од номиналниот БДП³⁰) и во најголем дел е финансиран од домашно задолжување на државата³¹, а во помал дел преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, при што еден дел од прибраните средства беа искористени за отплата на достасана рата врз основа на странски заем³².

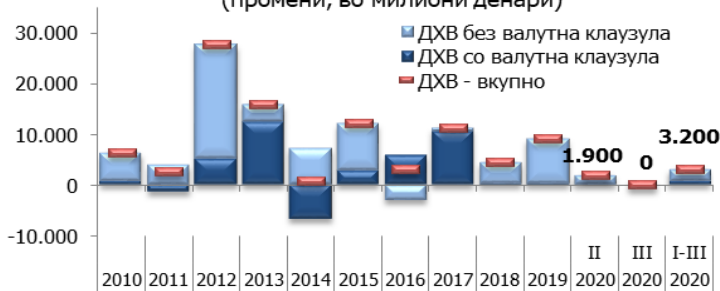
³⁰ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година е користен проектираниот раст на БДП од октомврските проекции на Народната банка.

³¹ Покрај издавањето државни хартии од вредност, извршено е и домашно задолжување на државата од домашните комерцијални банки за околу 135 милиони евра, односно 8.172,5 милиони денари, наменети за отплата на заем кон странство со рок на достасување на 29 јануари 2020 година.

³² Станува збор за отплата на втора рата во износ од 158 милиони евра, од заем ПБГ склучен во 2013 година, којашто достаса за плаќање на 29 јануари 2020 година.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во март 2020 година, состојбата на издадените хартии од вредност³³ не забележа промена во споредба со претходниот месец. Во споредба со крајот на 2019 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на март е повисока за 3.200 милиони денари.

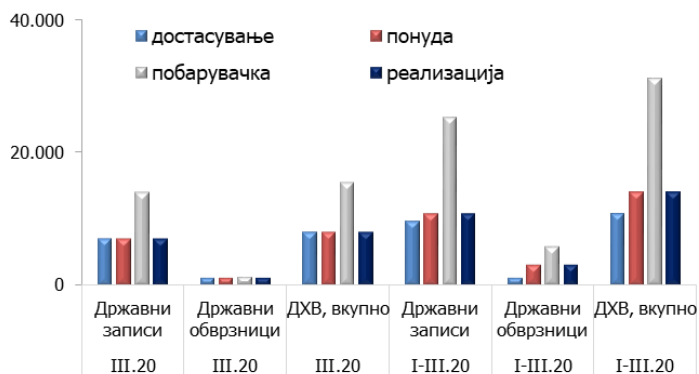
(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

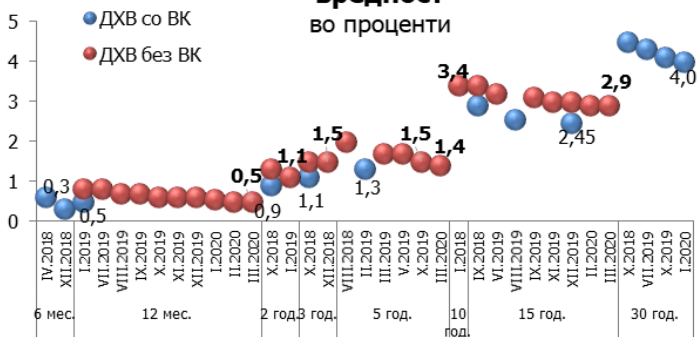

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во март³⁴ 2020 година беа со рочност од дванаесет месеци, пет години и петнаесет години, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во ист износ со износот којшто достасуваше, нивната состојба во март не се промени.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во март, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи без валутна клаузула (0,5%) и петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула (2,9%), додека беа намалени каматните стапки на петгодишните државни обврзници без валутна клаузула (од 1,5% на 1,4%).

³³ За 2020 година, според Буџетот, е планирано нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 12.300 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 118.654 милиони денари.

³⁴ Во март 2020 година достасаа дванаесетмесечните државни записи и двегодишните државни обврзници.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019					2020	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	дек.	јан.	фев.
	<i>реални годишни промени во %</i>										
Промет во трговија на мало*	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	6.9	10.4	12.3	7.4	7.5
Бруто приходи од ДДВ*	3.9	6.5	7.5	7.0	3.5	1.4	7.5	6.6	10.2	8.1	5.0
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8.0	2.5	3.0	10.9	2.8	5.9	9.7	4.8	16.7	12.1	14.8
Домашно производство на потрошни добра	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.4	-2.0	-6.0	4.6	6.9
Кредити на население*	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	9.3	10.1	10.1	10.0	10.4
Просечна нето-плата*	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	3.5	4.2	3.7	11.6	-
Приватни нето-трансфери*	5.6	9.1	4.3	2.0	-2.2	-4.7	5.7	2.1	9.8	-	-
Пензии*	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	3.9	2.1	2.5	2.3	7.4

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019					2020	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	дек.	јан.	фев.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>										
Увоз на средства за работа*	19.1	20.2	10.5	11.2	2.0	4.8	12.5	6.8	16.1	11.5	5.1
Извршени градежни работи**	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	17.2	27.0	-
Домашно производство на капитални производи	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	10.7	7.1	2.0	-5.5	10.4
Државни капитални инвестиции*	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	26.3	66.5	92.1	39.9	16.0
Директни инвестиции***	8470.6	5711.2	3716.7	8238.3	-12128.9	-3653.4	4093.0	-7892.4	-8024.9	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.0	4.7	6.6	5.9	4.9	4.8	2.6	6.4	6.4	6.2	5.8

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (базна година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.